

УДК 336.1

JEL classification: G32, G33

Оксана ЛІСНІЧУК

кандидат економічних наук, доцент,
викладач,
кафедра фінансів імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної служби
України, Україна
E-mail: oksanaskvur81@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2563-0717>

Ольга ШПАКОВСЬКА

Університет державної фіскальної служби
України, Україна
E-mail: olga.shpakovskya@gmail.com

© Оксана Лісничук, Ольга Шпаковська, 2019

Отримано: 06.12.2019 р.
Прорецензовано: 20.12.2019 р.
Рекомендовано до друку: 23.12.2019 р.
Опубліковано: 27.12.2019 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Оксана Лісничук (Україна)
Ольга Шпаковська (Україна)

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПОДАЛЬШИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

Вступ. Ефективність функціонування підприємства визначається стійкістю його фінансового стану. В процесі проведення аналізу фінансового стану формується інформаційна база, на основі якої керівники мають змогу приймати правильні управлінські рішення.

Мета. Метою дослідження є виокремлення основних підходів щодо аналізу фінансового стану підприємства, визначення напрямів підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Метод (методологія). Методологічною базою дослідження є загальнонаукові методи – метод узагальнення, порівняння та опису, методи систематизації даних щодо визначення напрямів підвищення ефективності розвитку підприємства.

Результати. В ході дослідження визначено поняття фінансового стану підприємства. Розглянуто основну мету та завдання аналізу фінансового стану підприємства. Проаналізовано основні напрями використання інформаційної бази для проведення діагностики фінансового стану. Рекомендовано застосування антикризових заходів, для подолання фінансової кризи на підприємстві.

Лісничук О., Шпаковська О. Аналіз фінансового стану як ефективний інструмент управління подальшим розвитком підприємства. *Економічний аналіз*. Тернопіль. 2019. Том 29. № 4. С. 28-34.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2019.04.028>

Ключові слова: фінансовий стан; аналіз фінансового стану; інформаційне забезпечення; експрес-діагностика; фундаментальна діагностика; антикризові заходи.

UDC 336.1

JEL classification: G32, G33

Oksana LISNICHUK

*PhD in Economics, Associate Professor,
Lecturer,
Department of Finance named after
L. L. Tarangul,
University of the State Fiscal Service of Ukraine,
Ukraine*

E-mail: oksanaskvur81@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2563-0717>

Olga SHPAKOVSKA

*University of the State Fiscal Service of Ukraine,
Ukraine*

E-mail: olga.shpakovskya@gmail.com

© Oksana Lisnichuk, Olga Shpakovska, 2019

Received: 06.12.2019

Revised: 20.12.2019

Accepted: 23.12.2019

Online publication date: 27.12.2019

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Oksana Lisnichuk (Ukraine)
Olga Shpakovska (Ukraine)

ANALYSIS OF THE FINANCIAL STATUS AS EFFECTIVE INSTRUMENT FOR CONTROLLING THE FUTURE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE

Abstract

Introduction. The efficiency of the enterprise is determined by the stability of its financial condition. In the process of financial analysis, an information base is formed on the basis of which managers are able to make the right management decisions.

Purpose. The purpose of the study is to highlight the main approaches to the analysis of the financial condition of the enterprise, to determine the directions of improving the efficiency of financial and economic activity of the enterprise.

Method (methodology). The methodological basis of the research is the general scientific methods - the method of generalization, comparison and description, methods of systematization of data to determine the directions of increasing the efficiency of enterprise development.

Results. In the course of the research, the concept of financial state of the enterprise are defined. The main purpose and tasks of the analysis of the financial state of the enterprise are considered. The basic directions of use of the information base for carrying out the diagnostics of financial condition are analysed. It is recommended to use anti-crisis measures to overcome the financial crisis in the enterprise.

Lisnichuk, O., & Shpakovska, O. (2019). Analysis of the financial status as effective instrument for controlling the future development of the enterprise. *Economic analysis*, 29 (4), 28-34.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2019.04.028>

Keywords: financial status; analysis of financial status; information support; rapid diagnostics; fundamental diagnostics; anti-crisis measures.

Вступ

В умовах сучасного розвитку економіки, для вітчизняних підприємств різних форм власності досить важливим є питання забезпечення позитивного фінансового стану, що впливає на прийняття ефективних управлінських рішень та розвитку підприємств в цілому. Основним питанням їх ефективного функціонування є швидка адаптація до змін зовнішніх та внутрішніх чинників впливу. Тому досить важливим для підприємства є здійснення аналізу його фінансового стану, удосконалення дієвого механізму його проведення та обґрунтування результатів всіх складових фінансово-господарської діяльності організації. На сьогоднішній день для підприємств є важливим аналіз таких елементів, як фінансова стійкість, платоспроможність, ділова активність та рентабельність, що безпосередньо дасть можливість оцінити ефективність господарської діяльності. Тобто оцінка комплексу показників дає можливість визначити фактори, що безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємства та своєчасно прийняти необхідні управлінські рішення для його покращення.

Дослідженню питання теоретичних основ фінансового стану та проведення аналізу ефективності його діяльності присвячено ряд праць вітчизняних та зарубіжних вчених. А саме, О. М. Загородна запропонувала схему проведення діагностики фінансового стану та стійкості, що дає можливість збільшити ефективність антикризового управління на підприємстві; І. П. Косарева у своїх дослідженнях навела трактування теоретичного аспекту терміну «фінансовий стан підприємства» та проаналізувала можливі способи проведення оцінки та аналізу; М. О. Юнацький дослідив теоретичні аспекти прогнозування фінансового стану та ефективні методи його проведення. Також значний внесок у розроблення теоретико-методологічних засад аналізу вітчизняних підприємств здійснили такі вчені-економісти: О. Базилінська, А. Поддєрьогін, О. Терещенко, О. Волкова, В. Івахненко, Н. Русак, Л. Лахтіонова, О. Бабіч, С. Шкарабан, Е. Юрій та ін.

Аналіз досліджень та результатів наукових праць, присвячених досліджуваній темі, виявили необхідність удосконалення як теоретичних, так і практичних розробок з питань покращення фінансового стану підприємства та зумовили формування мети даної статті.

Мета статті

Основною метою дослідження є визначення теоретичних основ та практичних підходів щодо аналізу та оцінки підприємства, також проведення систематизації напрямів підвищення якості аналізу

фінансового стану з метою підвищення ефективності прийняття управлінських рішень та розвитку всіх складових системи фінансово-господарської діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

В сучасних умовах господарювання досить важливо підтримувати стійкий фінансовий стан на підприємстві, підвищувати прибутковість та інвестиційну привабливість, для зменшення ризику втрати його платоспроможності. Головною запорукою ефективного розвитку підприємства є його аналіз та системне дослідження фінансового стану, що дасть можливість виявити й застосувати внутрішньогосподарські резерви, збільшити рентабельність і покращити господарську діяльність підприємства в цілому.

Перш за все потрібно з'ясувати сутність поняття фінансового стану підприємства, на основі уже запропонованих термінів у сучасній науковій літературі. Так, на думку А. М. Поддєрогіна «фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства» [8, с. 154].

Е. О. Юрій вважає, що «фінансовий стан підприємства – це комплексна характеристика фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання в певному періоді, що визначає ступінь забезпечення підприємства фінансовими ресурсами та ефективність їх використання, його прибутковість, рівень фінансових ризиків та своєчасність проведення розрахунків за своїми зобов'язаннями» [10, с. 561].

О. Я. Базилінська характеризує дане поняття, як «сукупність показників, що характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства» [1, с. 51].

Відповідно до наведених вище тверджень, варто відмітити, що на фінансовий стан підприємства впливають усі види його діяльності, які характеризуються системою показників, показують формування, розподіл та використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Як правило, чим вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і

нижча собівартість, тим вища прибутковість підприємства, а це позитивно впливає на його фінансовий стан [5, с. 105].

Фінансовий стан має оцінюватись систематично та всебічно із застосуванням різних методів аналізу. Адже неефективність використання ресурсної бази може призвести до втрати платоспроможності та відповідно зниження рентабельності підприємства, на що впливають проблеми з постачанням, виробництвом та реалізацією продукції або надання послуг.

За сучасних умов розвитку потенціал підприємства залежить в основному від ефективності використання ресурсів та рівня економічної стійкості самого підприємства. Однією з ознак нестійкого розвитку суб'єктів господарювання є недосконалість – кількісна, якісна та структурна, що пояснюється значними втратами ресурсної бази у ході прийняття неефективних управлінських рішень. Постійне вдосконалення економічного потенціалу підприємства до відповідного рівня надає можливість впливати на ефективність формування та використання фінансових ресурсів, а саме підтримувати фінансову стійкість під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

Головним завданням аналізу фінансового стану є характеристика всіх складових діяльності суб'єкта господарювання, на який впливають результати виробничої, фінансово-господарської та комерційної діяльності, що розширює резерви підтримки стійкості та відповідного рівня прибутковості та конкурентоспроможності.

Характеристикою фінансового аналізу є акумулювання та застосування зібраних джерел інформації, що є базою для оцінки теперішнього та прогнозованого фінансового стану, надання можливих темпів розвитку суб'єкта господарювання з позиції забезпечення фінансовими ресурсами та прогнозу позиції підприємства на ринку капіталу.

Фінансовий аналіз забезпечує виконання наступних завдань:

- оцінювання рівня ефективності господарської діяльності та визначення негативних факторів впливу, а також причин їх виникнення;
- розробка тенденції розвитку підприємства за розрахованими показниками фінансового стану;
- забезпечення ефективного формування та використання ресурсної бази суб'єкта господарювання;
- характеристика рівня кредитоспроможності, як потенційного позичальника фінансових коштів;
- забезпечення ефективного планування та прогнозування, визначення потреби у розміщенні фінансових ресурсів;

- своєчасність запровадження антикризових програм подолання несприятливих явищ;
- характеристика політики формування та використання прибутку підприємства та оцінка ризиків у прийнятті управлінських рішень.

Ефективність системи проведення аналізу фінансового стану можлива лише за наявності відповідного забезпечення. Під яким потрібно розуміти таку ресурсну базу, яка буде достатньою для реалізації мети проведення аналізу, а саме здійснюється застосування інформаційного, методичного, матеріального, технічного та кадрового забезпечення. Досить важливу роль відіграє саме інформаційне забезпечення, адже воно поєднує різні елементи управлінські елементи в загальну систему. Щодо інформаційного та методичного забезпечення існує взаємозв'язок внаслідок встановлення мети здійснення аналізу – це надання управлінській сукупності інформації щодо фінансового стану підприємства та можливі пропозиції щодо його подальшого розвитку або усунення існуючих проблем.

Інформаційною базою для розрахунку показників фінансової діяльності підприємства є дані річної фінансової звітності: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, дані статистичної звітності та інші оперативні дані підприємства [4, с. 175].

Застосування інформаційної бази можливе за умови регулярної оцінки кризових процесів, для прогнозування банкрутства ще до прояву його явних ознак. Дослідження даної проблеми дає змогу запропонувати схему організації механізму діагностики фінансового стану та стійкості функціонування суб'єкта господарювання. Спочатку має проводитись загальна експрес-діагностика, для виявлення кризових явищ, їх причину та швидкість втручання в роботу підприємства. В подальшому здійснюється фундаментальне дослідження всіх причин виникнення кризових явищ.

Діагностування фінансового стану і стійкості функціонування підприємства містить у собі два основні етапи: експрес-діагностику та фундаментальну діагностику і здійснюється на всіх стадіях циклу кругообігу капіталу, тому, що фінансові труднощі можуть виникнути на будь-якій з них, наприклад, надмірне запозичення коштів на стадії «залучення» або неефективне їх використання на стадії «використання» [3, с. 233].

Проведення експрес-діагностики фінансового стану дає можливість виявити слабкі сторони підприємства, тобто виявити порушення, спричинені впливом зовнішніх та внутрішніх загроз, що попереджує про появу негативних тенденцій у діяльності суб'єкта господарювання. До переліку головних слабких сторін, які можуть характеризувати ранній етап фінансової кризи

відносять; обсяг кредиторської заборгованості та прострочених позик, дебіторської заборгованості, обсяги збитків, зменшення вартості основних засобів та ін.

Вагоме значення діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання полягає у її призначенні для виконання низки завдань, виділимо основні з них:

- окреслення стану діяльності підприємства;
- здійснення прогнозу фінансового стану підприємства;
- виявлення факторів, що можуть або вже вплинули на фінансові параметри господарюючого суб'єкта;
- ідентифікація ймовірних шляхів поліпшення чи регенерації стану функціонування підприємства;
- звуження інформаційної нерозмірності між особами, що відповідають за прийняття фінансових рішень, та об'єктом управління [7, с. 67].

Проведення аналізу фінансового стану потрібно здійснювати відповідно до контексту його потенціалу та подальшого розвитку. Даний підхід передбачає розгляд підприємства як загальної складної системи, яка функціонує у досить нестабільному економічному середовищі. Відповідно до існуючих методик аналізу фінансового стану присутніми є базові умови для визначення критерію оцінки системності. Тому для проведення комплексного оцінювання підприємства потрібно застосовувати принцип системності, які включає взаємозв'язки всіх фінансових показників, що враховує залежні галузеві індикатори.

Для підтримки ефективної господарської діяльності за сучасних умов розвитку для підприємства важливо вміти не лише проводити оцінку поточного фінансово-економічного стану, але ще і здійснювати прогноз майбутніх змін з врахуванням змін всіх чинників зовнішнього та внутрішнього впливу.

Головним завданням прогнозування на завершальних етапах фінансового аналізу можна вважати зниження тієї ймовірної невизначеності, яка пов'язана з прийняттям економічно важливих управлінських рішень, орієнтованих на майбутнє. За такого підходу фінансовий аналіз може використовуватись для обґрунтування як короткострокових, так і довгострокових управлінських рішень; як спосіб оцінки якості управління; як метод прогнозування майбутніх фінансових результатів та ін. [9].

Розглядаючи систему факторів впливу на фінансовий стан підприємства, можна сказати, що найбільшу увагу в процесі його управління необхідно звертати на чинники внутрішнього

впливу, адже саме цими елементами суб'єкт господарювання може управляти. А саме, здійснювати ефективний менеджмент та маркетинг з метою управління ринками збуту, контролю за діяльністю конкурентів та своєчасного реагування на виникнення нових можливостей для підприємства. Не допускати накопичення на підприємстві великої кількості товарно-матеріальних цінностей та запасів, що не приносять прибутку, а призводять до витрат (тривале зберігання може призвести до псування продукції, а також до додаткових витрат фінансових та людських на її утримання та обслуговування).

Виявлення незадовільного фінансового стану підприємства показує негативну тенденцію у його розвитку. Все це свідчить про несвоєчасність застосування антикризових заходів, що в подальшому призводить до втрати платоспроможності і самої життєдіяльності підприємства. Тому ефективність розвитку підприємства також залежить від вчасної діагностики щодо виникнення кризових явищ та заходів щодо подолання таких проблем.

Початковим етапом у механізмі подолання фінансової кризи на підприємстві має стати її чітка ідентифікація, що передбачає здійснення ретельного моніторингу внутрішнього і зовнішнього фінансового середовища. Для оцінки глибини кризи та міри її загрози для фінансової стійкості підприємства варто оцінити стійкість поточного фінансового стану підприємства, для виявлення можливостей її подолання – оцінити наявні ресурсні можливості, ефективність та інтенсивність їх використання. У разі, коли підприємство володіє достатнім санаційним потенціалом для виходу з фінансової кризи, воно розробляє відповідну санаційну концепцію та обирає майбутню стратегію подолання кризових явищ та розвитку в основних напрямках (тип фінансової стратегії, напрямки майбутньої інвестиційної та операційної діяльності, джерела їх фінансування, з урахуванням оптимізації фінансової структури балансу) [6, с. 121].

Тому для забезпечення стабільного розвитку підприємства важливим є виявлення кризових явищ на ранніх стадіях їх виникнення та впровадження відповідної антикризової програми. Система діагностики виявлення проблем охоплює в себе визначення об'єкта спостереження, створення інформаційної бази та розрахунок коефіцієнтів, що характеризують в динаміці вплив негативних чинників на діяльність підприємства.

Можемо бачити, що фінансовий стан суб'єкта господарювання залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому, як правило, на нього впливають усі ці види діяльності підприємства, чим вищі показники обсягу

виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча собівартість, тим вища прибутковість підприємства, а це позитивно впливає на його фінансовий стан.

За сучасного нестабільного розвитку економіки досить важливою є загроза втрати платоспроможності підприємства. Що може пояснюватись зміною темпу інфляції, законодавчими змінами, підвищенням цін на матеріали та обладнання. Без впровадження своєчасних антикризових заходів це призведе до банкрутства підприємства. Протягом останніх років в Україні спостерігається тенденція до зростання кількості порушених справ про банкрутство. Тому досить важливим є забезпечення своєчасного виявлення та вирішення зовнішніх та внутрішніх загроз фінансового стану підприємства.

Для забезпечення ефективного управління та покращення фінансового стану на кожному підприємстві необхідними є розроблення й забезпечення реалізації основних напрямів вдосконалення фінансового стану. Ці шляхи мають бути адаптованими до особливостей та цілей функціонування, фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, аспектів функціонування цього підприємства на ринку, мети збутової політики, особливостей та якості менеджменту, завдань його стратегії розвитку і фінансової ментальності власників [5, с. 105].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що основна мета дослідження фінансового стану підприємства, це оперативне прийняття управлінських рішень з метою уникнення фінансової кризи на підприємстві, швидкого реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, здійснення заходів спрямованих на відновлення та зростання платоспроможності підприємства, його прибутковості при належному рівні ліквідності та фінансової стійкості.

Фінансовий результат це досить складна та багатовимірна категорія. Головна мета діяльності підприємства це фінансовий результат, який відображається у формі прибутку, що є одним з ключових показників ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Інформація про фінансовий результат наведена у фінансових звітах та є доступною інформацією для розрахунку рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, а також є головним джерелом для інформування потенційних інвесторів.

Для проведення успішної діяльності в сучасних умовах розвитку важливо підтримувати ефективний процес управління підприємства, що полягає в пошуку та прийнятті найбільш ефективних рішень та відповідно практичного їх обґрунтування. Тому, можна зробити висновок, що для успішного фінансового аналізу підприємства, повинен бути обраний правильний метод та показники, які зможуть найкраще описати сутність фінансового стану підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 328 с
2. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
3. Загородна О. М., Серединська В. М. Формування механізму діагностики фінансового стану підприємства. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 233-235.
4. Книшек О. О., Тарасенко Ю. О. Фінансовий аналіз діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності. *Економічний простір*: зб. наук. праць. № 139. 2018. С. 172-181.
5. Косарева І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 19. С. 101-106.
6. Ліснічук О. А. Діагностика розвитку кризових явищ на підприємстві. *Сталий розвиток економіки*. №5 (15). 2012. С. 120-126.
7. Лук'янова В. В., Лабунець О. О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 2(07). С. 66-69.
8. Поддєрьогін А. М., Чорна Н. М. Методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 1. С. 150-160.
9. Юнацький М. О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6232>.
10. Юрій Е. О., Руснак Т. В. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. № 16. 2018. С. 560-565.

REFERENCES

1. Bazilinska, Y. O. (2011). *Financial analysis: theory and practice*. Kyiv: Centre of scientific literature [in Ukrainian].
2. Bedrinets, M. D. & Dovgan, L. P. (2018). *Finansy pidpriemstv* [Finances of enterprises], Center for Educational Literature [in Ukrainian].
3. Zahorodna, O. M., & Seredynska, V. M. (2018). *Formation of the mechanism of diagnostics of the financial state of the enterprise*. Ternopil: Status and Prospects of Development of Accounting Information System in Ukraine [in Ukrainian].
4. Knyshek, O. O., & Tarasenko, Yu. O. (2018). Financial analysis of enterprise activity in conditions of economic instability. *Economic space*, 139, 172-181 [in Ukrainian].
5. Kosarieva, I. P., Khokhlov, M. P., & Biriukova, V. V. (2018). Research of theoretical basis of the financial state of the enterprise. *Market infrastructure*, 19, 101-106. [in Ukrainian].
6. Lisnichuk, O. A. (2012). Diagnosis of development crisis phenomena at the enterprise. *Sustainable economic development*, 5(15), 120-126. [in Ukrainian].
7. Lukianova, V. V., & Labunets, O. O. (2018). Diagnostics of the financial state of the enterprise and the ways of its improvement. *Azov Economic Bulletin*, 2(07), 66-69 [in Ukrainian].
8. Podderyogin, A. M. (2018). Methodical approaches to estimation of the financial state of the enterprise: domestic and foreign experience. *Proceedings of the UFSU*, 1, 150-160. [in Ukrainian].
9. Yunatsky, M. O. (2018). Review of modern methods of forecasting the financial state of an enterprise. *An efficient economy*, 4. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6232>. [in Ukrainian].
10. Yuriy, E. O. (2018). Ways to improve the financial condition of the company in today's environment. *Economy and society*, 16, 560-565. [in Ukrainian].